مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

مرکز مطالعات ستراتیژیک و منطقوی ۲۰۱۸/۱۲/۰۲

د ملي یووالي حکومت بهرنۍ سیاست؛ لاسته‌راوړنې او نیمګړتیاوې

د ستراتېژيکو او سيمه‌ييزو څېړنو مرکز

د ولسمشر غني په مشرۍ د ملي یووالي حکومت له جوړېدو راهیسې، څه باندې څلور کاله تېرېږي او په دې موده کې هېواد له امنيتي او سیاسي بې‌ثباتۍ او اقتصادي ننګونو سره مخ و. په دې منځ کې بهرنۍ سیاست هغه برخه وه، چې د ملي یووالي حکومت د ځینو ستونزو ترڅنګ، لاسته‌راوړنې هم پکې درلودې.
په ټولیز ډول، د ولسمشر غني په دوره کې د افغانستان بهرني سیاست تر ډېره غبرګوني چلند درلود او دا تر ډېره بیا په هېواد کې له امنيتي وضعیت سره تړل شوی و. دغه راز بهرنۍ سیاست بې‌ثباته روان و او په یو شمېر برخو کې نامتوازن هم و.
دا چې په ټوله کې د ملي یووالي حکومت د بهرني سیاست تګلاره څه وه او په تېرو څه باندې څلورو کلونو کې د بهرني سیاست په برخه کې څه لاسته‌رواړنې او نیمګړتیاوې موجودې وې؟ هغه موضوعات دي چې دلته مو پرې بحث کړی دی.

د ولسمشر غني بهرنۍ سیاست

له ۲۰۰۱م کال را وروسته بیا د حامد کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې تر پایه، د افغانستان پر بهرني سیاست ډېری مهال له دې امله نیوکې موجودې وې چې ګواکې په غبرګوني ډول مخته وړل کېږي. له دې ورهاخوا په دغو ۱۳ کلونو کې له ګاونډیانو سره د اړیکو خرابوالی، د ګاونډیو او نورو هېوادونو پر وړاندې د متوازن بهرني سیاست نه لرل هغه څه وو چې په دې موده کې یې د افغانستان پر بهرني سیاست نیوکې زیاتې کړې وې.
په ۲۰۱۴م کال کې د ملي یووالي حکومت له راتګ سره، اشرف غني د ولسمشر په توګه د لوړې د مراسمو پر مهال وویل، چې د افغانستان ستونزه بهرني ابعاد لري او له همدې امله بهرنۍ سیاست د هېواد لپاره حیاتي ارزښت لري. ولسمشر غني د افغانستان د بهرني سیاست اړوند پنځه کړۍ معرفي کړې. په دغو کړیو کې هېوادونه او نړیوال سازمانونه په لاندې پنځو برخو وېشل شوي وو:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په څیر و لولئ

لومړی کړی: ګاونډي هېوادونه؛
دویمه کړی: د اسلامي نړۍ هېوادونه؛
دریيمه کړی: امریکا، اروپا، جاپان او کاناډا؛
څلورمه کړی: آسیايي هېوادونه؛
پنځمه کړی: نړیوال سازمانونه.

په ټولیز ډول، په دې دوره کې د بهرني سیاست تر ټولو ډېره پاملرنه د سولې قضیې او اقتصادي پیوستون او د نړیوالو مرستو راجلبولو ته وه. د سولې په برخه کې ګاونډیو هېوادونو او اسلامي نړۍ ته زیاته پاملرنه وشوه، ځکه دا هېوادونه په تېرو څلورو لسیزو کې د افغانستان په قضیه کې ښکېل دي. خو دا چې اوسمهال افغانستان د امریکا، اروپا، کاناډا، جاپان او ځینو نړیوالو سازمانونو پر مرستو او ملاتړ متکي دی، نو ځکه دوی ته هم د ولسمشر په تګلاره کې ځانګړې پاملرنه وشوه. په دې دوره کې د یوه اغېزناک او ګټور بهرني سیاست لپاره د ملي یووالي حکومت له هڅو سره سره، بیا د حکومت د بهرني سیاست تګلارې د ځینو لاسته‌راوړنو ترڅنګ ستونزې او نیمګړتیاوې هم لرلې.

د بهرني سیاست لاسته‌راوړنې

د ولسمشر غني په دوره کې د ملي یووالي حکومت د بهرني سیاست تګلاره لاندې لاسته‌راوړنې لرې:

- **د نړیوالو مرستو جلبول:** ولسمشر غني د ملي یووالي حکومت په لومړیو کې د بهرني سیاست د تګلارې پر مټ، له افغانستانه د بهرنیو ځواکونو د ډېری برخې له وتلو وروسته وتوانېد، چې د افغان ځواکونو او بیارغونې په موخه په ۱۳۹۵ هـ ش کال کې په وارسا او بروکسل کنفرانسونو کې د اروپايي هېوادونو او امریکا مرستې راجلب کړي.

د وارسا په غونډه کې، د ناټو مشرانو پریکړه وکړه، چې د ۲۰۱۷ کال تر پایه به خپل سرتیري په افغانستان کې ساتي او تر ۲۰۲۰ کال پورې به له افغان حکومت سره د افغان ځواکونو څخه د ملاتړ په موخه ۴/۵ ملیارد ډالره مرسته کوي. په بل اړخ کې، د بروکسل په غونډه کې د بیارغونې لپاره له افغان حکومت سره د ۱۵/۲ ملیارد ډالرو مرسته وشوه.

- **د انرژۍ د لېږد سیمه‌ییزې پروژې:** د ملي یووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني وتوانېد چې د یو شمېر سیمه‌ییزو پروژو عملي کارونه پیل کړي. لکه د برېښنا د کاسا-۱۰۰۰ او د تاپي د غازو نللیکي سترې سیمه‌ییزې پروژې.
- **تجارت او ترانزیټ:** د ملي حکومت پر مهال ولسمشر غني د ترانزیټي لارو په متنوع کولو او افغانستان د یوه هېواد له انحصار څخه ایستلو په برخه کې هم لاسته راوړنې لرلې.

د ملي یووالي حکومت پر مهال د افغانستان، ایران او هند ترمنځ د چابهار بندر د پراختیا ترانزیټي او سوداګریز تړون لاسلیک شو، چې له مخې به یې افغانستان له نړۍ او هند له افغانستان او منځنۍ اسیا سره سوداګري او راکړه‌ورکړه د چابهار بندر له لارې کوي؛ د افغانستان او ترکمنستان ترمنځ د رېل پټلۍ جوړول؛ د افغانستان د هرات او د ایران د خواف ترمنځ د رېل پټلۍ جوړول؛ د افغانستان او چین ترمنځ د رېل له لارې د سوداګرۍ پیل. له ځینو هېوادونو سره د هوايي دهلیزونو رامنځته کول او نړیوالو بازارونو ته د افغاني صادراتو رسېدل، هغه څه دي چې په دې دوره کې د ترانزیټي سوداګرۍ په برخه کې شوي دي.

- **سولې ته د رسېدو په موخه د بهرني سیاست له لارې هڅې:** د ملي یووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني د بهرني سیاست لارې هڅه وکړه چې طالبان په یو ډول د سولې خبرو ته حاضر کړي. د ملي یووالي حکومت وتوانېد چې د اسلامي نړۍ د دیني عالمانو غونډه په سعودي عربستان کې جوړه کړي او د مکې معظمې د امام له خولې په افغانستان کې د طالبانو روانه جګړه ناروا وبولي. د دې ترڅنګ، پر پاکستان د امریکا فشارونه هم هغه څه وو، چې افغانستان یې له تېرې یوې‌نیمې لسیزې راهیسې په لټه کې و.
- **د بیت المقدس په قضیه کې د امریکا خلاف رایه کارول:** نږدې یو کال وړاندې، افغانستان د ملګرو ملتونو سازمان په هغه بېړنۍ ناسته کې چې د امریکا له لورې د اسرائیلو د پلازمېنې په توګه د بیت المقدس د رسمیت پېژندلو په اړه جوړه شوې وه، د امریکا د دریځ خلاف رایه ورکړه او په دې توګه د ملي یووالي حکومت پر مهال ولسمشر غني د یوه اسلامي هېواد د ولسمشر په توګه خپل مسوولیت ادا کړ او په بیت المقدس کې یې د امریکا د سفارت له پرانیستلو سره مخالفت وکړ.

د بهرني سیاست نیمګړتیاوې

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

د ملي يووالی حکومت پر مهال که څه هم د افغانستان بهرني سیاست لاسته راوړني لرلي؛ خو د لاسته راوړنو ترڅنګ يې ځينې نيمګرتياوې هم درلودې، چې لاندې يې يادونه کوو:

لومړی: د ولسمشر غني په دوره کې د افغانستان بهرنی سیاست بیا هم تر ډېره غبرګوني و، چې له همدې امله يې په ډېرو مواردو کې توازن هم نه درلود. د بېلګې په توګه د ملي يووالي حکومت په لومړيو کې کابل له اسلام آباد سره خپلې اړيکې دومره ګرمې او نږدې کړې چې تر يوې مودې يې نوي ډهلي ته بيخي شا کړې وه؛ خو د څو مياشتو په تېرېدو سره دا ګرموالی ختم شو او کابل بېرته د نوي ډهلي په لوري مخه کړه او داسې مهال هم راغی د تورخم او چمن بندرونه وتړل شول، پر سرحدي پولو څو ځله نښتې وشوې چې مرګ ژوبله يې هم درلوده او آن دا چې افغان حکومت د آسيا زړه په کنفرانس کې د پاکستان ۵۰۰ میلیون ډالره مرسته رد کړه.

د سعودي او يمن په قضيه کې د ملي يووالي حکومت ځان له بې پلوۍ وايست او د سعودي عربستان له دريځه يې ملاتړ اعلان کړ. دغه راز ولسمشر غني ونه توانيد چې د نړيوالو زبرځواکونو ترمنځ هم توازن وساتلی شي او په خپلواکه توګه د سيمې او نړۍ له بېلابېلو هېوادونو سره اړيکې وساتي. په ځانګړې توګه له امريکا او روسيې سره په اړيکو کې د توازن نشتون د دې لامل شو، چې د ملي يووالي حکومت په دوره کې د دغو دواړو هېوادونو ترمنځ سره جګړه پيل او کال په کال ګرمه شي.

دويم: د ملي يووالي حکومت پر مهال د افغانستان د کمزوري حاکميت او داخلي اختلافاتو له امله د بهرني سياست په برخه کې ډېری مهال واحد او وروستی دريځ نه و معلوم. د بېلګې په توګه د مختلفو راپورو پر بنسټ له تېرو څو کلونو راهيسې پر ايران له دې امله تورونه دي چې افغانان د سوريې جګړې ته ليږي. په دې اړه افغان حکومت څو ځله د پلټنو ژمنه کړې او ترڅنګ يې ولسي جرګې او مشرانو جرګې هم ډېر کله په مستقيمه توګه پر ايران له دې امله سختې نيوکې کړې دي او له دې کار څخه يې د لاس اخيستلو غوښتنې کړې دي؛ خو نه يوازې دا چې افغان حکومت په دې اړه تر ډېره چوپتيا اختيار کړې وه، بلکې د اجراييه رياست دويم مرستيال محقق د ايران په خاوره کې يوې غونډې ته د وينا پر مهال له دغه کار څخه ملاتړ وکړ او د ايران په ملاتړ د داعش پر ضد د فاطميون ډلې ستاينه يې وکړه.

درېيم: ولسمشر غني د ملي يووالي حکومت په لومړيو کې په ډېره بېړه له امريکا سره امنيتي تړون لاسليک کړ؛ خو په وروستيو کې يې پايله دا شوه چې په افغانستان کې روانه جګړه لا پراخه شوه، ملکي تلفات زيات شول او سلګونه زره افغانان د جګړو او بمباريو له کبله د خپلو سيمو پرېښودو ته اړ شول.

پای

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ